

Başvuru Numarası : 2019 / 4063
Toplantı Tarihi / Sayısı : 01.07.2020 / 130
Karar Numarası : 2020 / 150
Başvuran : Y. B. adına Yasal Temsilcileri T. B.
ve Av. M. H. B.
Adres : ...
Muhatap : A. S. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü
Muhatap Adres : ...

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Karara konu başvuru, Y.B.'nin yasal temsilcileri T.B. ve Av. M.H.B.'nin işitme engelli olan Y.B.'nin staj eğitimine başlatılmaması nedeniyle ayrımcılığa uğradığı iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURUNUN İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru, 06/11/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin yapılan ön incelenmesinde, başvurunun ön inceleme şartlarını taşıdığı tespit edilmiş ve başvurunun esas incelemesinin Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle A.S. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde son sınıf öğrencisi olan Y.B.'nin işitme engelli olduğunu, okul yönetimince yapılan staj yerleştirmelerinde Y.B.'nin başarı ortalamasının düşük olduğu gerekçesiyle staja başlatılmadığını, Y.B.'nin engelli olması nedeniyle öğrenciye pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini öne sürerek öğrencinin staj yerleştirmesinin yapılmasını ve kaybedilen süre için tazminat verilmesini talep etmiştir.

5. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ayrımcılık iddiasına muhatap olan A. S. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü'nden 08.01.2020 tarihinde başvuranın iddialarıyla ilgili olarak yazılı görüş talep edilmiştir. A. S. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü tarafından 28.01.2020 tarihinde başvuranın iddialarına cevap verilmiştir.

6. Muhatap taraf olan A. S. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü'nün cevabi yazısında Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 130'uncu maddesi gereği okul müdürlüğü tarafından kurumlarla yazışmalar yapıldığı, bunun sonucunda ilk olarak staj için kontenjanların belirlendiğini, ardından 12. sınıfa geçen bütün öğrencilerin 9., 10. ve 11. sınıf ortalamalarının alınmasıyla okul başarı sıralamasının belirlendiği, okula bildirilen kontenjanların yeterli olmaması nedeniyle önce başarı sırasına göre öğrencilerin staj için yerleştirildiği; açıkta kalan öğrencilerin Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 126'ncı maddesi çerçevesinde okulda beceri eğitimi almaları gerektiğine karar verildiği belirtilmiştir. Açıkta kalan öğrencilerin bazıları talepleri üzerine velileri tarafından bulunan kurumlarda stajlarına başlamıştır. Y.B.'nin başarı sıralamasının 83 öğrenci içerisinde 61 olduğu, yeterli kontenjan bulunmadığı için öğrencinin staj için bir kuruma yerleştirilemediği, durumun öğrencinin velisine bildirildiği; staj için bir işletmeye yerleştirilemeyen öğrencinin okulda

eğitime tabi tutulmaya devam ettiği, ayrıca okul idaresi tarafından yapılan yazışmalar sonucunda öğrencinin 01/11/2019 tarihinde bir işletmede staja başlatıldığı belirtilmiştir.

7. 6701 sayılı Kanununun 18'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca muhataptan alınan cevap, görüşü alınmak üzere 17/02/2020 tarihinde başvurana iletilmiş ve başvuranın yazılı görüşü talep edilmiştir.

8. Başvuranın yazılı görüşü, 12/03/2020 tarihinde Kuruma ulaşmış ve 994 sayı ile kayıt altına alınmıştır.

9. Başvuran, idarenin yazılı görüşünde Anayasanın 10/3'üncü maddesi gereği işitme engeli olan öğrenciye pozitif ayrımcılık yapılması gerektiği iddiasını yinelemiş, okulda eğitim gören ve engeli olan diğer öğrencilerin staj eğitimine başlatıldığını belirtmiştir. Başvuran ayrıca okul müdürü tarafından öğrenciye “sen engellisin, senin okuma yazman yok, biz seni nereye alalım?” şeklinde beyanlarda bulunduğunu öne sürmüştür. Son olarak başvuran, öğrencinin staja başlatılsa bile staj ücretinin yanlış belirlendiğini iddia etmiş; söz konusu iddialarına ilişkin Kamu Denetçiliği Kurumuna da başvurduğunu beyan etmiştir.

10. Muhatap kurum olan A.S. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden alınan ek bilgi ve belgelerde okulda Y.B.'nin kaynaştırma öğrencisi olduğu, söz konusu öğrenci haricinde eğitim gören 8 öğrencinin daha özel gereksinimi olduğu belirtilmiş ve öğrencilerin başarı sıralamaları paylaşılmıştır. Ayrıca, söz konusu öğrenci için bireysel eğitim programı hazırlanması, sınavlarının kendi kazanımına uygun olarak yapılması, öğrencinin sınıfta ön sıralarda oturtulması gibi düzenlemeler yapıldığı belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

A. Uluslararası Mevzuat

11. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB)'in 26'ncı maddesine göre “*Herkes eğitim hakkına sahiptir.*” Beyanname'nin 2'nci maddesine göre “*Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.*”

12. Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)'nin 28'inci maddesine göre “*Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler.*” Sözleşme'nin 2'nci maddesine göre “*Taraf Devletler, bu Sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, engellilik, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.*”

13. Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (EHS)'nin “Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik” başlıklı 5'inci maddesi şöyledir: “*(1) Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. (2) Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır. (3) Taraf Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar. (4) Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya*

sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.”

14. EHS'nin “Eğitim” başlıklı 24'üncü maddesi şöyledir: “(1) Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkanı sağlar. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir: (a) İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi; (b) Engellilerin; kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin en üst derecesinde gelişiminin sağlanması; (c) Engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması. 2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar: (a) Engelliler engelleri nedeniyle genel eğitim sisteminden dışlanmamalı ve engelli çocuklar engelleri nedeniyle parasız ve zorunlu ilk ve ortaöğretim olanaklarının dışında tutulmamalıdır; (b) Engelliler yaşadıkları çevrede bütünleştirici, kaliteli ve parasız ilk ve orta öğretime diğer bireylerle eşit olarak erişebilmelidir; (c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır; (d) Engellilerin genel eğitimden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almalıdır; (e) Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirler, engellilerin tam katılımı hedefine uygun olarak, akademik ve sosyal gelişimi artırıcı ortamlarda sağlanmalıdır. 3. Taraf Devletler engellilerin toplumun eşit üyeleri olarak eğitime tam ve eşit katılımlarını kolaylaştırmak için yaşamı ve sosyal gelişim becerilerini öğrenmelerini sağlar. Taraf Devletler bu amaçla aşağıda belirtilen tedbirleri alır: (a) Braille ve diğer biçimlerdeki yazıların okunmasının öğrenilmesi, beden dilinin ve alternatif iletişim araçları ve biçimleri ile yeni çevreye alışma ve bu çevrede hareket etme becerilerinin öğrenilmesi, akran desteği ve rehberlik hizmetlerinin kolaylaştırılması; (b) İşaret dilinin öğrenilmesine, işitme ve konuşma engellilerin dilsel kimliğinin gelişimine yardımcı olunması; (c) Görme, işitme veya hem görme hem işitme-konuşma engellilerin özellikle çocukların eğitiminin en uygun dille, iletişim araç ve biçimleriyle, onların akademik ve sosyal gelişimini artırıcı ortamlarda sunulmasının sağlanması. (4) Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçmesini sağlamak için, engelli olanlar dahil olmak üzere, işaret dilini ve Braille alfabesini bilen öğretmenlerin işe alınması ve eğitimin her düzeyinde çalışan uzmanların ve personelin eğitimi için uygun tedbirleri alır. Söz konusu eğitim engelliliğe ilişkin bilincin artırılmasını, alternatif iletişim araç ve biçimleri ile destekleyici eğitim tekniklerinin ve materyallerinin kullanılmasını içermelidir.”

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'ne Ek 1 Nolu Protokolün (P-1) “Eğitim Hakkı” başlıklı 2'nci maddesine göre “Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.” AİHS' in “Ayrımcılık Yasağı” başlıklı 14'üncü maddesine göre “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

B. Ulusal Mevzuat

16. Anayasanın “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı 10’uncu maddesine göre “*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir[...]* Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.” Anayasanın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42’nci maddesine göre “*Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz [...]*Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.”

17. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3’üncü maddesine göre “ (1) *Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.*”

18. 6701 sayılı kanununun 4’üncü maddesinde sayılan ayrımcılık türleri şöyledir: “a) *Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.*”

19. 6701 sayılı kanununun 2/1-e maddesine göre “*Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayırmacı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını*” ifade etmektedir.

20. 6701 sayılı Kanununun “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesine göre “(1) *Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.*”

21. 6701 sayılı Kanununun 9/1-g maddesine göre “*Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görevleri arasındadır.

22. 6701 sayılı Kanunun “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesine göre “(1) Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

23. 5/09/2019 tarih ve 30879 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nin “Staj” başlıklı 129’uncu maddesine göre“(1) Okul müdürlüğünce alınan kararlar doğrultusunda nisan ayının son haftasında işletmeyle yazışma yapılarak hangi işletmede, hangi alanlarda/dallarda, kaç dönemde, ne kadar öğrencinin staj yapabileceği belirlenir. Mayıs ayının ikinci haftasında ilgili alan/bölüm şeflerine kontenjan listeleri bildirilir (...) (2) Okul dışında staj yapacak öğrencilerin sayısı, belirlenen kontenjanların dışında başvuru olması ve alan/bölüm şefinin uygun görmesi durumunda artırılabilir.”

24. Aynı Yönetmeliğin “Staj yapacak öğrencilerin belirlenmesi” başlıklı 130’uncu maddesine göre“(1) Alan zümre öğretmenleri, her yıl mayıs ayının son haftasında toplanır. Öğrencilerin mesleki başarı ve gelişmelerini değerlendirerek stajlarını okulda ve işletmelerde yapacakların listesini ayrı ayrı hazırlayarak müdürün onayına sunar. Onaylanan listeler haziran ayının ilk haftasında öğrencilere duyurulur. Alan/bölüm şefleri, öğrencileri belirlenen kontenjana göre yerleştirir.”

25. Aynı Yönetmeliğin “İşletmelerde mesleki eğitim göreceklein belirlenmesi” başlıklı 136’ncı maddesine göre “Bir meslek alan/dalında işletmelerde mesleki eğitim görecekle öğrenci sayısının işletmelere gönderilecek öğrenci sayısından fazla olması durumunda, koordinatör müdür yardımcısının başkanlığında en az üç üyeden oluşan komisyon kurulur. (2) Komisyon, öğrencilerin; a) Alt sınıflara ait yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasını, b) Kısa süreli uzaklaştırma cezasından daha ağır ceza almamış olmasını, c) Genel durumunu dikkate alarak sıralama ve seçimini yapar. (3) (Değişik:RG-1/7/2015-29403) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlar, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 56 ncı, mülga 45 inci ve 64 üncü maddeleri ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 47 nci maddesi kapsamında harp veya vazife malulü sayılanlar ile 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanun kapsamında aylık bağlanan şehit ve gazi çocuklarıyla 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında eğitim tedbiri kararı verilen çocuklar ve 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında koruma altına alınan öğrenciler sıralamaya tabi tutulmaksızın işletmelerde mesleki eğitime gönderilir.”

IV. DEĞERLENDİRME

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden Değerlendirme

26. 20/04/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin 1’inci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında

bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir” hükmü bulunmaktadır. Başvuranların tazminat talepleri Kurumun görev alanı dışında bulunduğundan ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarının esas yönünden incelenmesinin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

B. Esas Yönünden Değerlendirme

27. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" kenar başlıklı 10'uncu maddesinde herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu; engelliler için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı kuralına yer verilmiş; 20/4/2016 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 3'üncü maddesinde de, herkesin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşit olduğu, bu Kanun kapsamında engellilik temeline dayalı ayrımcılığın yasak olduğu, ayrıca makul düzenleme yapmamanın ayrımcılık teşkil ettiği belirtilmiştir.

28. AİHM, ayrımcılık ile ilgili olarak, ayrımcılığın, objektif ve makul bir gerekçe gösterilmeksizin, benzer durumlarda bulunan kişilere farklı muamelede bulunmaktan ibaret olduğunu ve farklı bir muamelenin, “meşru bir amaç” izlenmediğinde veya “hedeflenen amaç ve kullanılan araç arasında makul orantılılık ilişkisi” bulunmadığında, “objektif ve makul gerekçeden” yoksun olduğunu hatırlatmaktadır (*AİHM, Sejdić ve Finci v. Bosna Hersek, § 42*). Bununla birlikte, Sözleşme'nin 14'üncü maddesi, devletin, topluluklar arasındaki “olgusal eşitsizliği” düzeltmek amacıyla topluluklara farklı muamelede bulunmasını yasaklamamaktadır. Nitekim, bazı koşullarda, objektif ve makul bir gerekçe gösterilmeksizin yapılan eşitsizliği düzeltmek için farklı muamelede bulunulmaması ayrımcılık yasağını ihlal etmektedir (*AİHM, D.H. ve diğerleri v. Çek Cumhuriyeti § 175*). Mahkeme ayrıca, belirli bir grubu hedef alması da, bir grubun üzerinde zararlı etkileri olan genel bir tedbir veya bir uygulamanın ayrımcılık olarak görülebileceğini (*Hugh Jordan, §154*) ve potansiyel olarak Sözleşme'ye aykırı olan bir ayrımcılığın fiili bir durumdan kaynaklanabileceğini kabul etmektedir (*Zarb Adami, §76*).

29. Engelli çocuklar, diğer bütün çocuklar gibi eğitim hakkına sahiptirler ve bu haklarından herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmadan, fırsat eşitliği temelinde yararlanmalıdırlar. Eğitim hakkının beceri eğitimi dahil her türlü eğitimi kapsadığı ise açıktır.

30. Somut olayda başvuranlar, işitme engelli öğrenciye öncelik verilmemesi nedeniyle okul idaresinin ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini öne sürmektedir. Muhatap Kurum ise, staj için yeterli kontenjan bulunmadığını, ilgili mevzuat doğrultusunda başarı ortalamalarına göre öğrencilerin beceri eğitimine yerleştirildiğini; Y.B.'nin başarı sıralamasınının 61 olması nedeniyle yerleştirilemediğini; ancak işletmelerle görüşmelerin sürdürüldüğünü ve öğrencininin 01/11/2019 tarihinde beceri eğitimi alması için yerleştirildiğini belirtmiştir.

31. Başvuruya konu iddiaların bütün öğrenciler için uygulanan bir prosedürden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bazı durumlarda uygulamalar ya da düzenlemeler iyi niyetli olsa bile doğrudukları sonuçlar itibariyle ayrımcılık oluşturabilir. Bu nedenle de başvuranların öğrencininin engelli olması nedeniyle staja başlatılmadığı iddialarının “dolaylı ayrımcılık” çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

32. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 2/1-e maddesine göre dolaylı ayrımcılık “*bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü*

eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulması” anlamına gelmektedir. O halde somut olayda idarenin ilgili mevzuat hükümlerini uygulamasının engellilikle bağlantılı olarak hukuken tanınmış olan eğitim hakkından yararlanması bakımından öğrenciyi nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma getirip getirmediğinin incelenmesi gerekmektedir.

33. Dosya incelemesinde öğrencinin hukuken Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Yönetmeliğinin 136. maddesine tabi olduğu ve bu nedenle de ilk etapta staja yerleştirilemediği anlaşılmaktadır.

34. Gerek uluslararası gerek ulusal mevzuat gereği, özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim hakkından ayrımcılığa maruz kalmaksızın fırsat eşitliği temelinde faydalanabilmeleri için öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun tedbirlerin alınması gerekmektedir. Böylesi tedbirlerin alınmadığı durumlarda engeli olan öğrenciler ile olmayan öğrenciler arasında olgusal bir eşitsizliğin ortaya çıkması mümkündür. Somut olayda, okul idaresi işitme engeli olan söz konusu öğrenci için bireysel eğitim programı oluşturulduğunu, öğrencinin sınavlarının edinimleri doğrultusunda gerçekleştirildiği, öğrencinin ön sıralarda oturtulduğunu belirtmiştir. Başvuranların, ne ilk dilekçelerine ne de muhatap kurumun cevabına ilişkin yazılı görüşlerinde öğrencinin aldığı eğitimin niteliği ve öğrenciye sunulan destek hizmetleri hakkında bir şikayette bulunmadığı not edilmektedir. Ayrıca, okul idaresinden alınan ek bilgi ve belgelere göre okulda eğitim gören ve farklı türlerde engeli olan öğrencilerin başarı sıralaması oldukça değişiklik göstermektedir ve başvurular görüş yazılarında engeli olan başka bir öğrencinin staj eğitimine başlatıldığını ifade etmişlerdir.

35. Dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda Yönetmelik hükmü uyarınca yapılan sıralama ve seçim nedeniyle staj için bir işletmeye yerleştirilemeyen öğrencinin okulda eğitime tabi tutulmaya devam ettiği, sonraki süreçte de işletmelerle görüşmelere devam edildiği ve bu görüşmeler neticesinde öğrencinin okul idaresi tarafından 01/11/2019 tarihinden itibaren beceri eğitimi için yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla idarenin uyguladığı ilgili mevzuat hükümlerinin engellilikle bağlantılı olarak öğrenciyi orantısız bir şekilde etkilediğini gösteren somut emareler bulunmadığı değerlendirilmiştir.

36. Öte yandan başvurular; ikinci dilekçelerinde okul idaresinin öğrenciye “Sen engellisin, senin okuman yazman yok, seni nereye alalım?” şeklinde ifadeler kullandığı ve öğrenciye karşı olumsuz tutumları olduğu iddialarında da bulunmuştur. 6701 sayılı Kanunun 21’inci maddesine göre; başvuruların iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde ispat yükü yer değiştirmektedir. Ancak, somut olayda başvurular söz konusu iddialarına ilk dilekçelerinde hiç yer vermediği gibi dosya üzerinden yapılan incelemede bu iddiaları destekleyebilecek herhangi bir bilgiye veya unsura da rastlanılmamıştır.

37. Bütün bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde, ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. T.B.'nin velisi ve M.H.B.'nin vekili olduğu Y.B.'nin engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığı iddialarını içeren başvuru ile ilgili yukarıdaki hususlar göz önünde bulundurulduğunda, başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLUĞUNA,

2. Başvuru konusu iddialar açısından AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

3. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

4. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Yargı yolu açık olmak üzere, 01.07.2020 tarihinde, OYBİRLİĞİYLE, karar verildi.

Süleyman ARSLAN
Başkan

Mesut KINALI
İkinci Başkan

Dilek ERTÜRK
Üye

Harun MERTOĞLU
Üye

Hıdır YILDIRIM
Üye

Mehmet Emin GENÇ
Üye

Saffet BALIN
Üye